

El 23 de octubre del 1940, Hitler, senyor de mitja Europa, s'entrevistà amb el dictador espanyol Francisco Franco a Hendaia (País Basc francès). D'aquesta entrevista, els panegiristes del règim sortit de la Guerra Civil evoquen l'actitud ferma de Franco de no entrar en guerra contra Anglaterra i el disgust del mandatari alemany. Tanmateix, la realitat és una altra i Franco no hi accedí perquè el líder nacionalsocialista no secundà les reivindicacions espanyoles sobre el nord d'Àfrica.

Era aquella una vesprada de tardor. El Führer alemany, amb tota la parafernàlia parada, es desesperava a les andanes de l'estació ferroviària d'Hendaia. Esperava la visita del Caudillo espanyol. Hi ha qui ha vist intenció en el retard de Franco, que el dictador sempre negà. Finalment, el comboi xiula, s'acosta a l'estació. La unitat de la Wehrmacht, presta a retre honors, es quadra amb marcialitat germànica. Franco fa aparició acompanyat del seu nou i flamant ministre, el *cunadísimo* Ramón Serrano Suner. El Führer els rep acompanyat de Joachim von Ribbentrop, ministre d'Exteriors del Reich, el mariscal Keitel i tota la plana major de l'exèrcit alemany. Realitzades les salutacions protocol·làries, Hitler invita Franco al seu vagó especial. Només seran presents a l'entrevista els dos ministres d'Exteriors i dos traductors, un per a cada part; l'espanyol era

Fa 65 anys: Franco i Hitler s'entrevisten a Hendaia

el baró de Las Torres, que tres dies després publicà a les pàgines del diari madrileny *Abc* una transcripció de la conversa, degudament seleccionada, que seria l'origen de la propaganda franquista posterior sobre el no-intervencionisme espanyol en la derrota alemanya.

Serrano Suner i Von Ribbentrop. L'entrevista de Hitler i Franco havia estat minuciosament preparada. El 13 de setembre, una delegació espanyola, encapçalada per Serrano Suner, viatjà a

Berlín per tractar de la participació d'Espanya al conflicte. França s'havia retut a les armes alemanyes el 22 de juny i immediatament Franco envià el general Juan Vigón a Berlín per sondejar l'actitud alemanya davant les peticions espanyoles per entrar en guerra. Franco, aleshores, com el seu ministre plenipotenciari Serrano, eren del parer que la Luftwaffe aixafaria la resistència britànica en qüestió de setmanes i que calia preparar Espanya per seure entre els vencedors. Els contactes de Franco amb Hitler despertaven recels en el si del Govern espanyol i el mateix ministre d'Afers Estrangers, Juan Beigbeder hi era contrari.

Serrano, un home de la CEDA convertit al feixisme, era la figura del Govern més compromesa amb els ideals de la Falange i dels seus homòlegs italià i alemany. Franco, que mai no es reconegué feixista, aprofità l'empenta del seu cunyat per enviar-lo a Alemanya en missió secreta que desconeixien els altres membres del gabinet. Franco ofería a Hitler l'entrada immediata d'Espanya en la guerra a canvi d'ajudes econòmiques i militars i de la possessió de Gibraltar, el Marroc francès i l'Oranesat. El 17 de setembre Serrano i Von Ribbentrop s'entrevistaren per primer cop, però l'alemany féu cas omís de les reivindicacions territorials espanyoles, limità les condicions de l'ajut fins a extrems inassumibles per la part espanyola i exigí la cessió d'una

EL TEMPS

L'entrevista de Hitler i Franco havia estat minuciosament preparada.

Francisco Franco i Adolf Hitler a l'estació d'Hendaiia.

de les illes Canàries i l'establiment de bases a Agadir i Mogador (Essaouira) en cas que Espanya ocupés tot el Marroc. L'endemà Serrano s'entrevistà amb Hitler, a qui preocupava fonamentalment Gibraltar; però el Führer desdenyà l'oferta espanyola d'entrar immediatament en guerra a canvi d'ajut econòmic i territoris. Tanmateix, el mandatari alemany insinuà el seu desig d'entrevistar-se amb Franco a la frontera hispanofrancesa. Serrano i Ribbentrop tornaren a trobar-se, però ara, a més, el germà li suggerí la cessió de la Guínea espanyola a Alemanya.

Serrano envià informes a Franco i una carta de Hitler, que silenciava tota reivindicació i donava per fet l'entrada d'Espanya en la guerra quan convingués. Franco contestà, ratificant la posició espanyola respecte al Marroc francès i l'Oranesat, negava la presència d'enclavaments territorials alemanys en el futur Marroc i reincidia en el tema de l'ajut econòmic. Serrano s'entrevistà de nou el 24 de setembre amb Von Ribbentrop i després un altre cop amb Hitler. La posició espanyola

no variava dels postulats inicials, però els alemanys donaven llargues, de manera que condicionaven l'acceptació a la futura entrevista dels dos dictadors.

A Espanya es considerava que l'ocupació del Marroc francès i l'Oranesat seria un fet si Alemanya ho acceptava, però restava l'escull italià, també interessat en l'imperi francès nord-africà. Serrano s'entrevistà amb el comte Ciano, gendre i ministre d'Afers Estrangers de Mussolini sense arribar a cap acord. Encara és més, la discussió per la possessió d'Algèria arribà a les cancelleries aliades i fou un dels temes que Hitler i el Duce tractaren en la conferència que celebraren a Brennero el 4 d'octubre.

Ni Itàlia, ni evidentment França, ni Alemanya estaven per satisfer les previsions espanyoles. Alemanya, que volia atacar Gibraltar, pretenia únicament l'entrada d'Espanya en la guerra per dur els seus exèrcits davant la Roca i després, ja es veuria, únicament uns suposats guanys territorials al Marroc quan arribés la pau. Això sí, si d'antuvi Alemanya parlà de condomini hispano-

alemany sobre Gibraltar, ara cedia la sobirania absoluta a Espanya.

Franco percebé les intencions alemanyes i el fracàs del seu negociador. Per a Alemanya continuava sent més important la derrotada França que la possible col·laboració espanyola, que, altrament, era temuda pels britànics. La diplomàcia britànica, doncs, treballà de valent i Franco es deixà voler. El duc d'Alba, ambaixador espanyol a Londres, assegurà la neutralitat espanyola i el Govern de Sa Majestat contestà amb enviaments de petroli i arròs. Altrament, els britànics s'avenien a tractar temes d'interès comú –Gibraltar per a la diplomàcia franquista– un cop acabés la guerra.

L'andana d'Hendaiia. L'entusiasme de Serrano per formar part de l'Eix (Alemanya, Itàlia, el Japó), contrastava amb el pragmatisme de Franco, que veia en la guerra l'excusa per elevar el prestigi internacional d'Espanya, però que no estava disposat a entrar-hi si els alemanys no feien cas de les reivindicacions territorials. Franco es reuní

amb la plana major de l'exèrcit, que es decantà per donar llargues ara als alemanys; mentrestant, aliè a les circumstàncies, Serrano continuà fent el paperot davant els alemanys.

Així, Hitler vingué a Hendaia amb la pretensió que Franco acceptaria totes les condicions tractades pels ministres respectius, ara que necessitava que les divisions alemanyes travessessin els Pirineus. Cal tenir en compte que Franco mai no negà la possibilitat d'entrar en guerra, però sempre condicionada a l'ajut material alemany i, sobretot, a satisfer les apetències territorials sobre les colònies franceses nord-africanes. L'estira-i-arroña dels dos mandataris arribà fins a poc més de mitja nit, quan Hitler, cansat, etzibà al seu ministre Von Ribbentrop "*mit diesen Kerlen kann man nichts machen*" (amb aquests subjectes no es pot fer res) i donà per tancada l'entrevista. A l'endemà partí cap a Montoire a entrevistar-se amb Pétain, cap del Govern col·laboracionista francès.

Neutrals i no bel·ligerants. De neutrals a no bel·ligerants i de no bel·ligerants a neutrals. I també bel·ligerants contra Rússia. Per això s'explica la División Azul, un cos expedicionari de 50.000 homes que serví amb uniforme alemany al front rus. Franco, però, no apostà pel cavall perdedor i això li valgué mantenir-se al poder fins a la seva mort. Els aliats, tanmateix, eren molt conscients que la presència d'efectius espanyols en guerra al nord d'Àfrica hagués posat dificultats en la campanya aliada a la regió. Hitler, no ho sabé veure, considerà Franco un desagratit i fins i tot pensà d'envair la península Ibèrica, l'operació Ilona, que, finalment, no es portà a efecte per l'inici d'hostilitats amb l'URSS.

Serrano acabà els seus dies de polític el 1942, quan les victòries alemanyes esdevingueren derrotes en tots els fronts. Von Ribbentrop, un altre dels protagonistes, va ser jutjat a Nuremberg i condemnat a morir a la forca. Restaren, però, les promeses britàniques i el contenciós de Gibraltar, que esclatà el 1953 i acabà amb el tancament de la reixa el 1969. Però això, en definitiva, són figures d'un altre paner.

David Garrido

La sinya

F. Marc Alvaro

'Amateurs' del poder

Estava temptat –ho confesso– d'oferir als lectors un article costumista sobre la Catalunya de la senyoreta Pepis i sobre com la política catalana ha esdevingut un circ de tres pistes on, repetidament, els equilibristes es trenquen el coll, les feres mosseguen el domador i els pallassos fan plorar. En aquest sentit, la darrera polèmica protagonitzada per un president Maragall que no sap (i al qual no deixen) fer canvis al seu gabinet ja no ens ha sorprès ni poc ni massa. Hi ha més material per a l'humorisme polític. Tenim sort que TV3 no s'hagi atrevit mai a fer alguna cosa semblant a la genial telecomèdia *Sí, ministre*, de la BBC, perquè els guionistes haurien de plegar davant una realitat tan imaginativa.

Fujo, doncs, de la broma, tot i que el cos m'ho demana. Si obrim el focus i ens mirem de lluny les figures d'aquesta escena, tot apunta cap a un dèficit històric: els catalans no tenim sentit del poder. Tenim altres virtuts que ens permeten fer negocis, generar art de qualitat o triomfar en l'esport, però no tenim una bona relació amb el concepte de poder. Això no vol dir que no hi hagi catalans que manin o hagin manat i molt. Per exemple, Franco va tenir alguns ministres catalans, com Laureano López Rodó, impulsor dels famosos Planes de Desarrollo i, en democràcia, Felipe González va posar un català, Narcís Serra, de vicepresident del Govern central.

El problema és col·lectiu. No ens acabem de prendre el poder seriosament. Si Maragall fa el que fa és perquè, al marge del seu caràcter particular, ell és representatiu també d'una certa mentalitat arrelada al país. Una mentalitat que no considera de manera realista la dimensió ni l'abast del poder i que s'ho mira com una cosa sempre "dels altres". Irracionalisme? Tal vegada. O el pes d'una tradició que ens ha confinat dins de la plantilla mercantil i artística. Els catalans podem ser venedors i podem ser artistes, però sembla que no servim gaire per manar. És un tòpic que Maragall ha certificat. Això, com és lògic, és catastròfic des del punt de vista nacional. "Per què volen més poder aquesta gent?" diuen a Madrid, fins i tot aquells que potser poden comprendre més les demandes catalanes. Per què cal cedir més poder a uns amateurs? El nou Estatut s'haurà de negociar amb aquesta mala imatge de fons.

Jordi Pujol va ser una rara excepció dins d'aquesta tradició nefasta. Va actuar sempre com si el poder polític de Catalunya fos de debò. Els que han vingut després han tornat penosament al camí torçat. A la vista dels dos últims anys de la política catalana, ens haurem de preguntar si no hi ha més remei que acceptar com una fatalitat insalvable la nostra incomprensió del poder. Serem sempre uns aficionats?